

کلیات و برنامه درسی سطح دو علوم اسلامی با گرایش تفسیر و علوم قرآن^۱

متن مصوبه:

ماده ۱. عنوان

عنوان برنامه، سطح دو علوم اسلامی با گرایش تفسیر و علوم قرآن است.

ماده ۲. تعریف

سطح دو علوم اسلامی با گرایش تفسیر و علوم قرآن، مقطعی است که طلبان ضمن فراگیری فقه و اصول متعارف، به شناخت مفاهیم، اصطلاحات، مبانی، مسائل، روش تحقیق و ساختار دانش تفسیر و علوم قرآن می‌پردازند و پس از احراز توان علمی با ارائه تحقیق پایانی، موفق به دریافت مدرک سطح دو این گرایش می‌شوند.

ماده ۳. اهداف

۱. شناخت و تبیین معارف و مضامین قرآن کریم و ایجاد توان بهره‌گیری از آن؛
۲. شناخت مفاهیم و مسائل مهم دانش تفسیر و علوم قرآن؛
۳. آماده‌سازی طلبان جهت فعالیت‌های قرآنی؛
۴. ایجاد توان تحقیق در حد جمع‌آوری، تتبع و جمع‌بندی مطالب در زمینه معارف قرآنی؛
۵. ایجاد توان پاسخ‌گویی به پرسش‌های عمومی در حوزه دانش تفسیر و علوم قرآن؛
۶. تربیت طلبان مستعد جهت ورود به مقاطع تخصصی؛
۷. شناخت استدلالی مسائل فقهی و اصولی و آشنایی با روش‌های استنباط فقهی؛
۸. ایجاد توان استفاده از متون و منابع مهم فقهی، اصولی، تفسیری و علوم قرآنی و شناخت آنها.

ماده ۴. سیاست‌ها

۱. اهتمام به ایجاد زمینه تعالی اخلاقی، معنوی و اعتقادی طلبان؛
۲. زمینه‌سازی جهت اعتماد به نفس طلبان، در مسائل علمی - پژوهشی؛
۳. تأکید بر آموزش‌های پژوهش‌گرا؛
۴. توجه به نیازهای جامعه و کاربردی کردن آموزش؛
۵. تکیه بر آموزش موضوعات اصلی دانش تفسیر و علوم قرآن؛
۶. تأکید بر بهره‌گیری از ابزارهای نوین و روش‌های کارآمد آموزشی - پژوهشی؛
۷. اهتمام به شناسایی و حمایت از طلبان مستعد؛
۸. اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

۱. این مصوبه قبلاً به عنوان مصوبه ۸۵۴ در جلسه ۳۲ کمیته بررسی و تصویب رشته‌ها (دوره پنجم)، مورخ ۹۱/۲/۲۴ به تصویب رسیده بود، که پس از اصلاح مطابق تصمیم جلسه ۸۱ شورای عالی حوزه‌های علمیه (دوره ششم)، به مصوبه ۹۳۵ تغییر یافت.

مادّه ۵. ضرورت ایجاد گرایش

۱. اهمیّت فوق‌العاده معارف تفسیری و قرآنی به عنوان مهم‌ترین و اصیل‌ترین منبع معرفتی در مکتب اسلام؛
۲. رسالت حوزه علمیه در تربیت اندیشمندان قرآن‌شناس، جهت شناخت، تبیین و ترویج معارف و مضامین قرآن کریم؛
۳. نیاز اجتماع و امت اسلامی به شناخت، تبیین و ترویج معارف و مضامین قرآن کریم.

مادّه ۶. نظام آموزشی

نظام آموزشی این گرایش به صورت نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است و بدون احتساب زمان تحقیق پایانی، در هفت نیم‌سال ارائه می‌شود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تحقیق پایانی نه نیم‌سال است.

مادّه ۷. شرایط پذیرش

۱. احراز صلاحیتهای عمومی و اخلاقی، بر اساس آیین‌نامه‌های مصوّب؛

۲. دارا بودن مدرک علمی سطح یک؛

۳. موفقیت در آزمون ورودی و مصاحبه علمی.

مادّه ۸. عناوین و مشخصات کلی دروس

عنوان	ساعت
دروس عمومی	۱۶۱۶
دروس گرایشی	۷۳۶
جمع کل	۲۳۵۲

مادّه ۹. عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

۱. دروس مشترک

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	فقه	۷۲۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه، طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح دو (از ابتدای مکاسب، تا القول فی ماهیة العیب)
۲	اصول	۵۶۰	شناخت استدلالی مسائل مهم اصول، طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح دو (تمام رسائل و جلد اول کفایة الاصول تا اول المقصد الثانی فی النواهی)
۳	کلام اسلامی	۶۴	شناخت استدلالی مسائل مهم و چالشی خداشناسی، نبوت و امامت، با توجه به منابع و متون اصلی کلام اسلامی و ایجاد توان لازم برای پاسخ به مسائل و شبهات اصلی آن
۴	فلسفه اسلامی	۶۴	شناخت استدلالی مسائل اساسی و چالشی فلسفه اسلامی

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا ردّ در یک درس، تأثیری در قبولی یا ردّ دروس دیگر ندارد.

۵	رجال و درایه	۳۲	شناخت تکمیلی و تسلط بر مباحث مهم کاربردی و نکات تخصصی رجال و درایه، همراه با معرفی منابع مهم (مکتوب و نرم‌افزاری) رجال و درایه
۶	تاریخ معاصر	۳۲	بررسی تحلیلی تاریخ فرهنگی، اجتماعی و سیاسی صد سال اخیر ایران
۷	روش تحقیق	۱۶+۳۲ نظری عملی	آشنایی با روش‌های عمومی پژوهش و کیفیت بهره‌برداری از منابع
۸	زبان انگلیسی عمومی ۱ و ۲	۶۴+۳۲ نظری عملی	ایجاد توان درک مطلب و ترجمه متون ساده انگلیسی
جمع		۱۶۱۶	

۲. دروس گزینشی

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	آشنایی با قرآن کریم ۱ و ۲	۱۲۸	آشنایی با محتوا و مضامین قرآن کریم از اول تا آخر، به صورت ترتیبی با حذف مطالب تکراری
۲	تفسیر ترتیبی ۱	۳۲	ایجاد توان بهره‌گیری از آیات جزء اول قرآن کریم و شناخت محتوا و مضامین آن، از تفسیر الکاشف مغنیه
۳	تفسیر ترتیبی ۲	۳۲	ایجاد توان بهره‌گیری از آیات ۱۴۲ بقره تا ۲۰ آل عمران و شناخت محتوا و مضامین آن، از تفسیر الصافی
۴	تفسیر ترتیبی ۳	۳۲	ایجاد توان بهره‌گیری از آیات ۲۰ آل عمران تا ۷ نساء و شناخت محتوا و مضامین آن، از تفسیر الکشاف
۵	تفسیر ترتیبی ۴	۳۲	ایجاد توان بهره‌گیری از آیات ۷ تا ۶۷ نساء و شناخت محتوا و مضامین آن، از تفسیر التبیان
۶	تفسیر ترتیبی ۵	۶۴	ایجاد توان بهره‌گیری از آیات ۶۷ تا آخر سوره نساء و شناخت محتوا و مضامین آن، از تفسیر المیزان
۷	تفسیر موضوعی ۱ (خداشناسی)	۳۲	شناخت خدا، صفات و مراتب توحید، از منظر قرآن کریم، با روش تفسیر موضوعی
۸	تفسیر موضوعی ۲ (نبوت)	۳۲	آشنایی با مباحث نبوت عامه (ویژگی‌ها، وظایف و اختیارات، آثار و فوائد) و نبوت خاصه (جهان‌شمولی، حقایق و خاتمیت دین اسلام) از منظر قرآن کریم، با روش تفسیر موضوعی
۹	تفسیر موضوعی ۳ (انسان‌شناسی و معاد)	۳۲	شناخت حقیقت مرگ، عالم برزخ و قیامت و ویژگی‌های آن، از منظر قرآن کریم، با روش تفسیر موضوعی
۱۰	تاریخ و علوم قرآن	۳۲	شناخت اصطلاحات و مباحث مهم علوم قرآن و شناخت چگونگی جمع‌آوری، تدوین و سیر تطور قرآن کریم

۱۱	تاریخ تفسیر و مفسران	۳۲	شناخت سیر تطوّر تفسیر از عهد رسالت تاکنون، همراه با معرفی مهم‌ترین مفسران و تفاسیر شیعه و اهل سنت
۱۲	مبانی و قواعد تفسیری	۳۲	شناخت مبانی، اصول، قواعد، ضوابط و مراحل تفسیر صحیح قرآن کریم
۱۳	بلاغت قرآن	۳۲	شناخت فصاحت، بلاغت، آرایه‌های ادبی و زیبایی‌های گفتاری آیات قرآن کریم
۱۴	تجزیه و ترکیب قرآن ۱ و ۲	۱۶+۳۲ نظری عملی	افزایش توان تطبیق قواعد صرف و نحو بر آیات قرآن کریم، به منظور فهم دقیق آیات، با تأکید بر غریب آیات القرآن
۱۵	مفردات قرآن	۳۲	شناخت معنا و صیغه برخی واژه‌های مهم و رایج در قرآن کریم، همراه با معرفی منابع آن
۱۶	تجوید قرآن کریم	۱۶+۳۲ نظری عملی	آشنایی با علم تجوید و ایجاد توان روان‌خوانی و زیباخوانی قرآن کریم
۱۷	تحقیق پایانی	۳۲+۳۲ عملی	ارائه پژوهشی جامع، در یکی از موضوعات تفسیر و علوم قرآن در حد تتبع، جمع‌آوری و جمع‌بندی اقوال
	جمع	۷۳۶	

رضا استادی

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه